

روایت ۸۸؛ گرفتار شعارزدگی

محمدحسین سلطانی خبرنگار

۹ دی ماه ۸۸ کجا بودید؟ یا حتی قبل تر و در زمان التهابات بهار و پاییز ۸۸ دوربین‌ها چطور؟ آن‌ها کجا بودند؟ در میانه درگیری و یا کمی دورتر از آن؟ شاید برای کسانی که ۸۸ را با تمام اتفاقاتش در خاطر دارند، سخت باشد که بخواهند قبول کنند از دی ماه ۸۸، ۱۵ سال می‌گذرد. با این حال روایت ۸۸ در ذهن حاضران در میدان زنده است اما برای کسانی که آن ماجراها را ندیده‌اند چطور؟ داستان را آن‌ها چطور

می‌بینند و روایت می‌کنند؟ آیا به سراغ روایت دوربین‌ها می‌روند؟ اگر ۸۸ را مهم‌ترین اتفاق سیاسی تاریخ معاصر ندانیم، قطعاً چاره‌ای نیست تا آن را یکی از مهم‌ترین اتفاقات ایران معاصر به شمار بیاوریم. اتفاقی که اثرات آن هنوز هم در جامعه موج می‌زند. با این حال دوربین‌هایی که می‌خواستند از ۸۸ روایتی ثبت کنند، قاب‌هایشان را درست نبستند یا گرفتار شعار شدند. قاب‌هایی که اگر به دنبال حاصل آن در سینما بگردید، چیز چشمگیری پیدا نمی‌کنید. به همین مناسب مروی می‌کنیم بر آثاری که در چند سال اخیر سعی داشتند روایت ۸۸ را روی پرده سینما ببرند.

واکنش سریع یا عجلولانه در «پایان‌نامه»

به شعور مخاطب نسبت دادند. اما داستان پایان‌نامه چه بود؟ داستان این فیلم در مورد چهار دانشجوی است که می‌خواهند به هر قیمتی پایان‌نامه‌ای را به استادشان تحویل دهند. روزی این چهار نفر قصد دارند که امضایی بر اهمیت از استادشان بگیرند؛ از این رو، او را تا خانه‌اش تعقیب می‌کنند و درمی‌یابند که استاد بهرامی در تشکیلاتی پنهان که هدفش برچیدن جمهوری اسلامی ایران است، فعالیت می‌کند. سپس این چهار دانشجو هم وارد این ماجرا می‌شوند و می‌بایست خود را از این منگنه نجات دهند. با اینکه عوامل تولید پایان‌نامه آن را جدای از ماجرای ندا آقاسلطان می‌دانستند با این حال این اثر گوشه و کنایه‌هایی به ماجرای ندا آقاسلطان می‌زند اما نمی‌تواند هیچ مدله به روایتی موفق تبدیل شود. روایتی که در گیشه هم چندان موفق نبود با فروشی ۲۴۰ میلیون تومانی در میانه جدول فروش قرار گرفت. جدای از پایان‌نامه، دیگر اثر جنجالی جشنواره آن سال یعنی اخراجی‌های ۳ هم به سراغ ماجراهای ۸۸ رفت. در روایت اخراجی‌های ۳ پیوندی میان جهان شخصیت‌های اخراجی‌ها و وقایع انتخاباتی ۸۸ پیوند خورده بود. فیلم مسعود ده‌منکی، با آنکه توانست نسخه ۳۵ میلی میتری خود را به بخش اصلی جشنواره برساند اما در اکران موفقیتی چشمگیر داشت و ۴٫۷ میلیارد تومان فروش داشت. با این حال حتی اگر همین حالا هم از ارتباط میان شخصیت‌های این فیلم و شخصیت‌های سیاسی سال ۸۸ بپرسید، این شباهت‌ها را انکار می‌کنند.

فجر سال ۸۹ دو فیلم را در خود جای داد که پررنگ‌ترین نقطه جنجالی جشنواره آن سال بود. جشنواره‌ای که سال قبلش از سوی برخی بازیگران و کارگردان‌ها مانند فرهادی و رخشان‌بنی اعتماد تحریم شد اما در جشنواره سال بعد دیگر خبری از آن تحریم‌ها نبود. در فجر بیست‌ونهم تمام بازیگران و کارگردانان شاخص ایران حاضر شدند حتی اصغر فرهادی اما یکی از جنجالی‌ترین اتفاقات جشنواره آن سال حضور فیلم‌هایی با نام «پایان‌نامه» و «اخراجی‌های ۳» بود. در میان این دو اسم، شاید پایان‌نامه ناشناخته‌تر باشد، اثری به کارگردانی حامد کلاه‌داری. کلاه‌داری که پیش از این اثر تنها یک کمدی-درام با نام «شکلات داغ» ساخته بود، تغییر ژانری عجیب داد و سراغ ساخت اثری بی‌سبب متفاوت رفت. اثری که حواشی آن پیش از جشنواره آغاز شد. اخبار حوالی این اثر، پایان‌نامه را اثری درباره ندا آقاسلطان دانستند و در برخی از رسانه‌های خارج‌نشین موضوع این فیلم مرگ آقاسلطان و بازیگر نقش او لیلیا اوتادی عنوان شد. باافاصله پس از این خبر، لیلیا اوتادی مصاحبه‌ای کرد و کل ماجرا را تکذیب کرد و کلاه‌داری و تهیه‌کننده این اثر یعنی روح‌الله شمعقدری اعلام کردند موضوع این فیلم آقاسلطان نیست. با تمام این حواشی، پایان‌نامه به جشنواره بیست‌ونهم رسید و در نهایت بی‌هیچ توفیقی در میان جوایز تنها در نقش حاشیه‌ساز جشنواره ابر عهده‌داشت. اثری که منتقدان و روزنامه‌نگاران به آن الفاظی چون پلاتیکف، بی‌فیلمنامه، بادبالوگ‌های ساده‌لوحانه و توهین‌کننده

«عصبانی نیستم» و روایت ۸۸

برخلاف دیگر آثاری که درباره ماجراهای ۸۸ ساخته شدند چند اثر هم بودند که از نظر کیفیت فنی و وضعیت قابل قبول‌تری را نسبت به «عصبانی نیستم» ارائه دادند. با این حال «گزارش یک جشن» در میان آثار سال‌های اخیر ابراهیم حاتمی‌کیا با کیفیت فنی پایین‌تری ارزیابی می‌شود. اثری که اولین واکنش‌ها به آن درباره نمازدگی این اثر بود و در نهایت به دام توقیف افتاد. گزارش یک جشن حاتمی‌کیا هم از مجموعه آثاری است که در جشنواره به نمایش درآمد اما هیچ‌گاه خارج از جشنواره پخش نشد. عصبانی نیستم در میثیان هم از آثاری بود که پس از جشنواره فجر به بند توقیف افتاد اما توانست از بند توقیف خارج و در سال ۹۶ اکران شود. با این حال اثر در میثیان در اکران چندان موفق نبود و در میان آثار ۱۵ میلیاردی آن سال، تنها ۳ میلیارد تومان فروخت. عصبانی نیستم در میثیان با آن که به‌صورت دقیق درباره ماجراهای سال

خالق کمدی‌های موفق دهه ۸۰ و ۹۰ از دیار رفت

چارلز شسایر کارگردان، که برای کمدی‌های برجسته‌ای که در دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی خلق کرد مشهور بود در ۸۳ سالگی درگذشت. او برای نوشتن فیلمنامه «سرباز پنج‌نیم» به‌صورت مشترک همراه نانسی مایرز نامزد دریافت جایزه اسکار شده بود و در ادامه، مجموعه‌ای از کمدی‌های موفق از جمله «پدر عروس» و «بیبی بوم» که نامزد بهترین فیلم کمدی گلدن گلوب شدند را کارگردانی کرد. آخرین همکاری موفق شایر و مایرز، فیلم «تله والدین» در سال ۱۹۹۸ با بازی لیندسی لو‌هان بود. شایر در سال ۲۰۲۰ در بساره این فیلم گفت: «هدف این فیلم فانتری این بود که رابطه با والدین را خوب کند چون بسیاری از بچه‌ها در خانواده‌هایی بزرگ شده‌اند که رابطه خوبی در آن وجود نداشته و من فکر می‌کنم این فیلم رویایی بچه‌ها را برآورده کرد».

او پس از آن فیلم «ماجراهای گردنبند» را کارگردانی کرد و در سال ۲۰۰۴ فیلم «آلفی» را با بازی جود لا به روی پرده برد. وی قرار بود اقتباسی از کتاب کلاسیک کودکان «الویز در پاریس» را بنویسد و کارگردانی کند، اما این پروژه هیچ‌گاه عملی نشد. جدیدترین کارگردانی وی فیلم «خاطرات نونل» بود که به‌عنوان فیلم کریسمس ۲۰۲۲ از نقلی‌کس پخش شد. وی در سال گذشته نیز به عنوان یکی از نویسندگان فیلم «بهترین کریسمس همیشه» در این پروژه همکاری کرد که به کارگردانی مری لیمبرت ساخته شد.

نگاه امنیتی مدل «قلاده‌های طلا»

«قلاده‌های طلا» رابی هیچ‌شکی می‌توان برحاشیه‌ترین فیلم درباره وقایع سال ۸۸ عنوان کرد. فیلمی که کارگردانی آن را ابوالقاسم طالبی بر عهده می‌گیرد. طالبی برخلاف باقی آثار که از وجه شخصیت‌های درون ماجرا داستان را پی می‌برند روی وجه جاسوسی و پلیسی آن تمرکز می‌کند و داستان قلاده‌های طلا با شکل و شمایل تمام امنیتی پی می‌گیرد اما نمی‌تواند اثری کامل روانه تصویر کند و تنها لحظاتی سرگرم‌کننده دارد. داستان قلاده‌های طلا از این قرار است که انتخابات سال ۸۸ برگزار شده و نتیجه اعلام می‌شود. در این هنگام جاسوس در یک خانه تیمی است که در آنجا سلطنت طلبی ثروتمند با همسرش، دوزن عضو سازمان مجاهدین خلق و یک همجنس‌گرای متخصص کارهای رایانه‌ای و وب هستند، پیام را از خارج می‌گیرد و در شبکه اینترنت پخش می‌کند که با رمز «قلب

گره زدن ۸۸ به دفاع مقدس؛ آینده از آن ما یا آن‌ها

در میان آثاری که می‌خواستند در آنجا با آثاری چون پایان‌نامه و اخراجی‌های ۳ روایت دیگری را به مخاطبان برسانند و از دید اپوزیسیون بسه ماجرا نگاه کنند، دو اثر گروه ای میسان دفاع مقدس و اتفاقات ۸۸ برقرار کردند که نام آن‌ها «آشغال‌های دوست‌داشتنی» و «یک خانواده محترم» است. این دو اثر که هر دوی آن‌ها در سال ۹۱ ساختشان تمام شد در دو ریکرد متفاوت از شکاف نسل‌ها در دوران دفاع مقدس و جامعه کنونی ایران سخن گفتند. با آنکه آشغال‌های دوست‌داشتنی و یک خانواده محترم از نظر نحوه پرداخت با یکدیگر تفاوت آشکاری دارند اما هر دو روی ماجرای دست گذاشتند که با نوع روایت یکی از احزاب حاضر در انتخابات ۸۸ کاملاً هم‌سو است. صحبت از شکاف میان ۸۸ و دفاع مقدس و البته نیروهای امنیتی و منسوب به دولت را پایمال‌کننده خون شهیدان قلعه‌داد کردن، گزاره‌ای است که از سال‌های ۸۸ بسه بعد روی چرخه تحلیل‌ها قرار گرفت. البته در اخراجی‌های ۳ ده‌منکی هم همین شکل از نوع پرداخت حضور دارد و ماجراهای ۸۸ مدام با آرمان‌ها و دفاع مقدس مقایسه می‌شود. با این حال تفاوت آثاری چون آشغال‌های دوست‌داشتنی و یک خانواده محترم با اخراجی‌های ۳ را نمی‌توان تنها تفکر سیاسی دانست بلکه موضوع نوع نگاهی است که صاحبان این آثار به آینده دارند.

اصولاً وام گرفتن از گذشته و قرار دادن آن در یک مسیر و رساندن آن تا زمان حال می‌تواند جهان‌بینی صاحب اثر را در آینده‌نیز روشن کند. در اثری چون اخراجی‌های ۳ ده‌منکی آینده را در طیف سیاسی خود می‌جوید و پیریز ماجرای جدال میان سسه‌کانندیاخت انتخابات را سیدمرضی با

چرا ۸۸ فیلم نشد؟

به‌غیر از فیلم‌های اشاره‌شده آثار دیگری هم همچون «خیابان‌های آرام» هم بودند که به موضوع اتفاقات سال ۸۸ پرداخته اما هیچ کدام از این آثار اشاره‌شده و اشاره‌نشده نتوانستند، روایتی منسجم و از نظر فرمی قوی و از نظر محتوایی کامل را ارائه دهند. فیلم‌های ساخته‌شده در این سال‌ها یا به‌ورطه پرگویی می‌افتند یا تبدیل به آثاری ناقص می‌شوند. هر قدر هم

شرع، قانون و اخلاق ۳ اصل بنیادین ارزیابی فیلم‌ها

راند فریدزاده، رئیس سازمان سینمایی در نخستین جلسه شورای بازبینی فیلم‌های سینمایی ضمن اعطای احکام به اعضا به‌تکاتی درباره ارزیابی فیلم‌ها اشاره کرد. او با توضیح اینکه خروجی شورای بازبینی فیلم‌های سینمایی تأثیر بسزایی در صنعت تصویر ما خواهد داشت، گفت: «ایرادی که معمولاً به این شورا می‌گیرند این است که معیارهای این شورا برای ارزیابی فیلم‌ها، شفاف و دقیق نیست و حتی عنوان می‌شود نظر این شورا بر اساس یک‌سری معیارها و ارزیابی‌های فردی و شخصی صورت می‌گیرد، در حالی که این گونه نیست». او با توضیح اینکه ملاک نهایی و غایی ارزیابی فیلم‌ها در شورا بر سه اصل «شرع، قانون و اخلاق» استوار است، تصریح کرد: «آنچه برای ما مهم است رعایت همین سه اصل بنیادین است و عزیزان حاضر در شورای بازبینی فیلم‌ها نیز مبتنی بر این اصول، آثار را ارزیابی خواهند کرد و نه بیشتر؛ چرا که خارج از این سه اصل، بحث حق‌الناس پیش می‌آید و هزینه‌های هنگفتی که برای آثار شده است.» وی افزود: «بازبینی بخش زیادی از آثار توسط هیئت انتخاب جشنواره انجام شده است و از دوستان خواستیم برای اینکه در روند جمع‌بندی نهایی تسریع شود، اعضای شورای پروانه نمایش هم فیلم‌ها را ببینند تا با اخذ مجوز از این شورا، این آثار به جشنواره معرفی شوند». در آخر نرگس آبیاری، علی‌آشتیانی‌پور، کمال‌تبریزی، حسن خجسته، علی ده‌کردی، مجید زین‌العابدین، هادی صادقی، هادی ناتجی و سیدضیا هاشمی بازیابی فیلم‌های سینمایی را برای صدور پروانه نمایش آغاز کردند.

اکران ویژه فیلم‌های جشنواره فجر برای توانخواهان

به نظر می‌رسد که اقداماتی در راستای رفاه حال توانخواهان صورت گرفته است و قدم‌های مثبتی در این رابطه برداشته شده است. طبق اعلام روابط عمومی چهار و سومین جشنواره فیلم فجر، منتخبی از فیلم‌های چهار و سومین جشنواره فیلم فجر در ۶ سانس برای توانخواهان نمایش داده خواهد شد. پس از اعلام فیلم‌های حاضر در جشنواره ۴۳ توسط هیئت انتخاب، کار آماده‌سازی این فیلم‌ها به جهت نمایش برای توانخواهان زیر نظر دبیر خانه جشنواره آغاز می‌شود. نمایش این آثار در پردیس سینمایی باغ کتاب خواهد بود و طبق برنامه‌ریزی‌های صورت‌گرفته در این دوره از جشنواره ۶ سانس برای توانخواهان شامل ۲ سانس برای نابینایان، ۲ سانس برای ناشنایان و ۲ سانس نیز برای جانبازان و معلولان در نظر گرفته شده است. این برنامه توسط دبیر خانه جشنواره و با مدیریت گلاره عباسی و همکاری مهشید قبادی، محمده و اعظمی‌پور و محمدرضا تقی‌پور مدیر موزه صلح برگزار می‌شود. همچنین نمایش فیلم‌های آری جانبازان و معلولان در روز پانزدهم بهمن‌ماه و هم‌زمان با میلاد با سعادت حضرت ابوالفضل عباس (ع) و روز جانباز صورت خواهد گرفت. پیش از این در تاریخ ۲۱ مهر ماه سال جاری، فیلم «آغوش باز» به کارگردانی بهروز ششمینی در پردیس سینمایی باغ کتاب برای توانخواهان به نمایش درآمد. پردیس سینمایی ملت، سینما آزادی، پردیس زندگی، پردیس سینمایی کوروش، پردیس قلهک، اصفهان سیتی سنتر، پردیس سینمایی ساحل و پردیس سینمایی چهارباغ از جمله سینماهایی‌اند که برای توانخواهان مناسبند.

چارسو

کارگردان «تلماسه» تلفن همراه را سرصحنه ممنوع کرد

دنی و پلینو، کارگردان فیلم «تلماسه» همانند کریستوفر نولان تلفن همراه، این وسیله به تعبیر خودش «اعتیادآور» را سر صحنه فیلم‌هایش ممنوع کرده است. این کارگردان علت چنین تصمیمی را بدین شکل توضیح می‌دهد: «سینما یک عمل حضوری است. وقتی یک نقاش نقاشی می‌کند، باید کاملاً روی رنگی که روی بوم می‌کشد تمرکز کند. در مورد رقصنده هم وقتی ژست می‌گیرد همین امر صادق است. در فیلمسازی شما باید این کار را با یک گروه انجام دهید و همه باید تمرکز کنند و کاملاً در زمان حال باشند، به حرف‌های یکدیگر گوش دهند و با یکدیگر در ارتباط باشند. بنابراین تلفن همراه سر صحنه من نیز از روز اول ممنوع است. وقتی می‌گویند کات، نمی‌خواهید کسی به سمت تلفن همراهش برود و به حساب فیس‌بوکش نگاه کند. تلفن همراه اجباری و مثل دارو است. من خیلی وسوسه شده‌ام که خودم را از آن جدا کنم. قطعاً حال و هوای تازه‌ای خواهد بود.» او همچنین درباره شرایط امروز جهان ابراز نگرانی و ترس کرد و گفت: «من احساس می‌کنم در حال حاضر الگوریتم‌ها بر انسان‌ها حکومت می‌کنند. ما مانند مدارهای هوش مصنوعی رفتار می‌کنیم. روش‌هایی که ما جهان را می‌بینیم، تقابل‌های دوتایی تنگ‌ظرفانه‌ای هستند. ما در حال جدا شدن از یکدیگریم و جامعه به‌نوعی در حال فروپاشی است. این ترسناک است.»